

Вічевич А. М. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності / А. М. Вічевич, О. В. Максимець. – Львів : Афіна, 2004. – 140 с.

Зовнішньоекономічна діяльність підприємств : навчальний посібник / за ред. Ю. Г. Козака, Н. С. Логвінової, І. Ю. Сіваченка. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 792 с.

Гребельник О. П. Основи зовнішньоекономічної діяльності : підручник / Гребельник О. П. – 3-тє вид. перероб. та доп. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 432 с.

Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навч. посіб. / за ред. О. В. Шкурупій. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 248 с.

ОБЛІК ТА АНАЛІЗ ПРОДАЖУ ПРИРОДНОГО ГАЗУ СПОЖИВАЧАМ

Х. Р. Сенчишин

Науковий керівник: д.е.н., доцент С. М. Кафка

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

e-mail: senchyshynkhrystyna@gmail.com

умовах реформування економіки важливого значення набуває удосконалення організації на підприємствах паливно-енергетичного комплексу (далі - ПЕК) дієвої системи обліку і аналізу продажу паливно-енергетичних ресурсів (далі - ПЕР), в тому числі природного газу. Це обумовлюється необхідністю розвитку енергетичного ринку України, забезпеченню енергетичної безпеки держави, зниженню енергомісткості економіки, оптимізації газових потоків. Налагодження належного обліку операцій з продажу природного газу споживачам, а також цінова політика, орієнтована на енергозбереження, допоможуть досягти нормалізації енергетичного балансу та платежів за газ.

Актуальність теми. Проблематика обліку, контролю та аналізу продажу природного газу споживачам на підприємствах з газопостачання та газифікації досліджена недостатньо. Це зумовлює необхідність її розв'язання відповідно до існуючої соціально-економічної ситуації енергозабезпечення України.

Для розкриття сутності природного газу як активу він розглядається як: природний ресурс, елемент енергозабезпечення держави, контрольований підприємством ресурс, елемент економічного потенціалу підприємства, елемент майна підприємства, майбутні економічні вигоди підприємства, предмет функцій управління підприємством (обліку, контролю, аналізу, аудиту).

При зведенні балансу надходження та розподілу природного газу підприємством з газопостачання та газифікації та відповідно до вимог статистичної звітності в Україні всіх споживачів газу умовно поділяють на групи (категорії), кожна з яких має свої особливості в обліку, виділених джерелах газу, обсягах спожитого газу, документальному оформленні операцій

продажу газу, ціноутворенні та дисципліні розрахунків за газ, а саме: промисловість; бюджетні установи; підприємства комунальної теплоенергетики та котельні промислових підприємств, що відпускають тепло населенню та бюджетним установам (далі - ТКЕ); підприємства з газопостачання та газифікації (газ використовується на виробничо-технологічні потреби (далі - ВТП); населення.

Дослідження системи обліку, контролю і аналізу обсягів надходження та продажу природного газу за категоріями споживачів показує, що вона не може повністю задовольнити інформаційні потреби управління, оскільки має такі недоліки: більшість підприємств з газопостачання та газифікації використовують самостійні версії автоматизованого програмного комплексу “Абонент” з обліку газу; відсутність нормативної бази з методології зведення балансу надходження та розподілу природного газу, визначення обсягів розбалансування природного газу за результатами звітнього місяця; діючі нормативні документи не вирішують питання обліку обсягів розбалансування газу за результатами звітнього року; відсутність 100 % розрахунків споживачів за газ; протиріччя в нормативних документах ускладнюють роботу зазначених підприємств. [5]

Облік господарських операцій з надходження, транспортування, продажу природного газу споживачам на підприємстві з газопостачання та газифікації здійснюється згідно з актами приймання-передачі природного газу, які є первинними документами, що фіксують факти здійснення зазначених операцій, і оформлюються щомісяця. На їх підставі формується баланс надходження та розподілу природного газу за звітний місяць, складається бухгалтерська та статистична звітність. З метою впорядкування обліку природного газу запропоновано методичний інструментарій обрахування обсягів надходження та продажу природного газу споживачам на підприємствах з газопостачання та газифікації, який включає інформацію про надходження та продаж природного газу споживачам України, зведений акт приймання-передачі природного газу для населення. Їх використання дозволить оптимізувати потік звітної документації і виключити її дублювання. [4]

Визначення обсягів розбалансування природного газу є завершальним етапом складання балансу надходження та розподілу природного газу за звітний місяць.

Специфіка газу як товару знаходить своє відображення у розрахунках зі споживачами. Споживач отримує природний газ безперервно, в бухгалтерському обліку підприємства з газопостачання та газифікації це відображується на початку місяця, наступного за звітним, а оплачуються споживачем, як правило, рівномірно протягом місяця, наступного за звітним.

метою посилення контролю за розподілом грошових коштів між постачальниками газу запропоновано рахунок 311 „Поточні рахунки в національній валюті”, на який надходитимуть кошти від споживачів за газ, поділити на субрахунки за джерелами їх надходження та ввести в АСРС якісні

характеристики для забезпечення аналітичного обліку розрахунків зі споживачами із зазначенням джерел надходження газу, що дасть можливість здійснювати оперативний облік, контроль та аналіз розрахунків споживачів. [2]

підприємств з газопостачання та газифікації за результатами звітного місяця виникають податкові зобов'язання, тоді як кошти за газ і надані послуги надійдуть у наступних періодах. Це призводить до зменшення обігових коштів зазначених підприємств і є причиною зростання заборгованості зі сплати податків.

Список використаних джерел:

- Закон №329-VIII Про ринок природного газу. – [Електронний ресурс].
– Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/329-19>
- Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій //Офіц. текст із змін. станом на 24.07.2015 р. [Електронний ресурс].
– Режим доступу: <http://www.dtkk.com.ua>
- Бутинець Ф.Ф. Фінансовий облік / Ф.Ф. Бутинець, Н.В. Шатило; [навч. посіб. для студентів спеціальності 7.050106 “Облік і аудит”]. – Житомир: ЖІТІ, 1998. – 768 с.
- Гречка О.М. Перспективний аналіз продажу природного газу споживачам України // Нафтова і газова промисловість. – 2005. - № 5. - С. 36-39
- Панасюк В.Л., Бондаренко В.С., Гречка О.М., Єрофієва Л.Ф. Робота абонентських служб з удосконалення обліку природного газу та зменшення його втрат у газорозподільних мережах // Нафтова і газова промисловість. - 2003. - № 4. - С. 58-60

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Ю. Р. Царук

Науковий керівник: д.е.н., доцент С. М. Кафка

*Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
e-mail: julia.tsaruk19@gmail.com*

початком переходу української економіки до ринкових відносин, почався швидкий розвиток роздрібною торгівлі як одного з ключових елементів ведення малого, середнього та великого бізнесу, а також потужного джерела наповнення державного бюджету. В сучасних умовах ринкових відносин економіка України потребує підвищення ефективності діяльності підприємств. Ринкова система вимагає принципово нових підходів до управління діяльністю підприємствами торгівлі, нових моделей господарювання, які ґрунтуються на саморегулюючих ринкових відносинах та різноманітності форм власності.

Важливою умовою ефективного функціонування економіки ринкового